

KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY II.

JUDr. Petr Pospíšil, Ph.D., LL.M.

Parlamentní kontrola veřejné správy

... jedná se o kontrolu vykonávanou zákonodárným orgánem, resp. zastupitelskými orgány obcí a krajů.

Obecně platí, že zákonodárná moc ovlivňuje moc výkonnou (veřejnou správu) především vydáváním zákonů.

Provádí ji Parlament jako reprezentant zákonodárné moci především vůči Vládě reprezentující vrcholný orgán moci výkonné.

Kontrolní funkce parlamentu rozumíme politickou kontrolu činnosti vlády a jí podřízených složek státní správy. Jedná se tedy o soustavnou kontrolu respektu vlády k vůli a požadavkům občanů, jak byly vyjádřeny v parlamentních volbách.

Poslanecká sněmovna je ve vztahu k vládě silnější komorou. Ústava totiž stanoví, **že vláda je odpovědna Poslanecké sněmovně (čl. 68 Ústavy)**. Vláda je však odpovědna pouze jako celek, vyloučena je tedy individuální odpovědnost jednotlivých členů vlády.

Parlamentní kontrola veřejné správy

Nástroje parlamentní kontroly jsou zejména následující:

- oprávnění související se státním rozpočtem – tj. pravomoc schvalovat jej, kontrolovat jeho čerpání, a schvalovat státní závěrečný účet,
- právo zřizovat vyšetřovací komise,
- kontrolní oprávnění výborů a komisí poslanecké sněmovny,
- právo každého poslance interpelovat vládu nebo její členy ve věcech jejich působnosti,
- právo vyslovit vládě nedůvěru.

Obdobou na úrovni obcí a krajů je **kontrola prováděna zastupitelstvy obcí a krajů** ve vztahu k jiným orgánům ÚSC (radě či úřadu obce nebo kraje). Ta se vztahuje výhradně na výkon samostatné působnosti ÚSC. Projevuje se např.:

- v činnosti komisí a výborů (zejména finanční a kontrolní),
- v oprávnění zastupitelstva obce/kraje jmenovat a odvolat radu a její jednotlivé členy,
- v právu člena zastupitelstva ÚSC vznášet dotazy či požadovat informace od rady či úřadu,
- v oprávnění zastupitelstva ÚSC ve vztahu ke schvalování rozpočtu obce/kraje,
- ve vyhrazených kompetencích zastupitelstva ÚSC týkajících se nakládání s majetkem.

Soudní kontrola veřejné správy

Kontrola veřejné správy vykonávaná soudy vyjadřuje ústavně zakotvené **právo na soudní ochranu** – čl. 36 odst. 2 LZPS:

Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.

Soudní kontrola veřejné správy je především úkolem tzv. **správního soudnictví**.

Správní soudnictví poskytuje soudní ochranu veřejným subjektivním právům, které mají svůj původ v reálných (konkrétních) výstupech činnosti veřejné správy.

Správní soudnictví v ČR stojí na principu tzv. **plné jurisdikce**, tzn. že soudy mohou přezkoumávat napadené správní rozhodnutí po stránce všech vad, nikoli jen z hlediska formální nezákonnosti, jak tomu bylo dříve.

Soudní kontrola veřejné správy

Správní soudnictví může fungovat v jednom z následujících modelů:

- jsou zřizovány samostatné speciální správní soudy, které jsou nezávislé jak na veřejné správě, tak na soustavě obecných soudů, nebo
- je soudní kontrola veřejné správy svěřována obecným soudům, nebo,
- „správní soudnictví“ přísluší nezávislým správním úřadům.

Správní soudnictví v ČR má historickou tradici, až do roku 1952 zde existoval Nejvyšší správní soud. Až do roku 1989 však správní soudnictví v ČR v podstatě nefungovalo (bylo cca jen 5 případů, kdy soudy přezkoumávaly správní rozhodnutí). Soudní kontrola veřejné správy byla opětovně v širokém rozsahu zavedena v roce 1992 novelizací OSŘ.

Další významný posun k rozvoji (znovuobnovení) správního soudnictví představovalo zakotvení **Nejvyššího správního soudu** do Ústavy ČR. Byl v Ústavě ČR uveden již od prvotního znění (tj. od 1. 1. 1993), fakticky vznikl a začal fungovat až k 1. 1. 2003 s přijetím nové právní úpravy správního soudnictví – **zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní**, ve znění pozdějších předpisů.

Soudní kontrola veřejné správy

Podle soudního řádu správního zásadně ve správním soudnictví rozhodují **krajské soudy**, a to **prostřednictvím tzv. specializovaných** (správních) **senátů**.

Nejvyššímu správnímu soudu přísluší zajišťování jednoty a zákonnosti rozhodování tím, že se usnáší na tzv. zásadních usneseních či na tzv. stanoviscích, jakož i to, že rozhoduje o kasačních stížnostech ve stanovených případech, a dále rozhoduje ještě v některých dalších případech stanovených zákonem.

Podle platné právní úpravy **v ČR soudy ve správním soudnictví rozhodují o:**

- ✓ žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem ÚSC, nebo i fyzickou či právnickou osobou nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy,
- ✓ ochraně před nečinností správního orgánu,
- ✓ ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu,
- ✓ kompetenčních žalobách.

Soudní kontrola veřejné správy

Mimo to **soudům ve správním soudnictví přísluší také rozhodovat:**

- ✓ ve věcech volebních a ve věcech místního referenda,
- ✓ ve věcech politických stran a politických hnutí,
- ✓ o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí pro rozpor se zákonem.

V poslední době se projevuje **tendence svěřovat správním soudům nové druhy pravomocí**, např. podle:

- ✓ zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (od roku 2006),
- ✓ zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů.

Nová právní úprava nicméně neumožňuje, aby Nejvyšší správní soud rozhodoval o zrušení právních předpisů veřejné správy (normativních správních aktů), nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu se zákonem. Tato pravomoc zůstala zachována Ústavnímu soudu.

Soudní kontrola veřejné správy

Soudní řád správní je svou podstatou procesním kodexem správního soudnictví a upravuje:

- ❖ pravomoc a příslušnost soudů jednajících a rozhodujících ve správním soudnictví a některé otázky organizace soudů a postavení soudců,
- ❖ postup soudů, účastníků řízení a dalších osob ve správním soudnictví.

Ve správním **soudnictví poskytují soudy ochranu veřejným subjektivním právům fyzických i právnických osob** způsobem stanoveným tímto zákonem a za podmínek stanovených tímto nebo zvláštním zákonem a rozhodují v dalších věcech, v nichž tak stanoví tento zákon.

Nejvyšší správní soud má sídlo v Brně. Skládá se z předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců. Funkční období předsedy a místopředsedy Nejvyššího správního soudu je 10 let. Předsedu a místopředsedu Nejvyššího správního soudu jmenuje z řad soudců tohoto soudu prezident republiky.

Soudní kontrola veřejné správy

Nejvyšší správní soud:

- zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování tím, že rozhoduje o kasačních stížnostech v případech stanovených tímto zákonem, a dále rozhoduje v dalších případech stanovených tímto nebo zvláštním zákonem,
- sleduje a vyhodnocuje pravomocná rozhodnutí soudů ve správním soudnictví a na jejich základě v zájmu jednotného rozhodování soudů přijímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu,
- v případech a postupem v zákoně stanoveným se může při své rozhodovací činnosti usnést na zásadním usnesení.

Podmínkou pro podání žaloby proti rozhodnutí orgánu veřejné správy je **vyčerpání řádných opravných prostředků ve správním řízení.**

Ten, kdo bezvysledně vyčerpal prostředky, které procesní předpis platný pro řízení u správního orgánu stanoví k jeho **ochraně proti nečinnosti správního orgánu**, může se žalobou domáhat (do 1 roku od uplynutí lhůty pro vydání rozhodnutí), aby soud uložil správnímu orgánu povinnost vydat rozhodnutí ve věci samé nebo osvědčení.

Soudní kontrola veřejné správy

Každý, kdo tvrdí, že byl přímo **zkrácen na svých právech nezákonným zásahem**, pokynem nebo donucením správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou (do 2 měsíců od zásahu) u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný.

Kasační stížnost je opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, jímž se účastník řízení, z něhož toto rozhodnutí vzešlo, nebo osoba zúčastněná na řízení domáhá zrušení soudního rozhodnutí. Kasační stížnost je přípustná proti každému takovému rozhodnutí, není-li zákonem stanoveno jinak.

Stěžovatel musí být v řízení o kasační stížnosti **zastoupen advokátem**; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Kasační stížnost nemá odkladný účinek; Nejvyšší správní soud jej však může na návrh stěžovatele přiznat.

Soudní kontrola veřejné správy

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené:

- a) **nezákonnosti** spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení,
- b) **vady řízení** spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost,
- c) **zmatečnosti řízení** před soudem spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce,
- d) **nepřezkoumatelnosti** spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé,
- e) **nezákonnosti rozhodnutí** o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení.

Soudní kontrola veřejné správy

Kromě správního soudnictví se na soudní kontrole veřejné správy podílí také **soudnictví ústavní**.

Podle § 72 zákona č. 183/1992 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů:

Ústavní stížnost je oprávněna podat fyzická nebo právnická osoba, jestliže tvrdí, že pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byla účastníkem, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno její základní právo nebo svoboda zaručené ústavním pořádkem.

Účastník řízení musí být zastoupen před ÚS advokátem. Ústavní stížnost je nutno podat do 60 dnů ode dne doručení rozhodnutí o posledním opravném prostředku, který zákon umožňuje.

Ústavnímu soudu dále přísluší oprávnění **rozhodovat o zákonnosti normativních správních aktů veřejné správy** – obecně závazných vyhlášek a nařízení obcí a krajů.

Kontrola veřejné správy vykonávaná NKÚ

Nejvyšší kontrolní úřad je ústavně zřízeným nezávislým kontrolním orgánem.

Viz **čl. 97 Ústavy ČR**:

Nejvyšší kontrolní úřad je nezávislý orgán. Vykonává **kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu**. Prezidenta a viceprezidenta NKÚ jmenuje prezident republiky na návrh Poslanecké sněmovny. Postavení, působnost, organizační strukturu a další podrobnosti stanoví zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů. NKÚ vykonává kontrolu:

- hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky vybíranými na základě zákona ve prospěch právnických osob s výjimkou prostředků vybíraných obcemi nebo kraji v jejich samostatné působnosti,
- státního závěrečného účtu,
- plnění státního rozpočtu,
- hospodaření s prostředky, poskytnutými České republice ze zahraničí, a s prostředky, za něž převzal stát záruky,
- vydávání a umořování státních cenných papírů,
- zadávání státních zakázek.

Kontrola veřejné správy vykonávaná NKÚ

Kontrolu v uvedeném rozsahu NKÚ u **organizačních složek státu a právnických a fyzických osob**. Úřad vykonává kontrolu hospodaření České národní banky v oblasti výdajů na pořízení majetku a výdajů na provoz České národní banky.

Kontrola prováděná NKÚ se zaměřuje na **zjišťování, zda kontrolované činnosti jsou v souladu s právními předpisy**, zda jsou **věcně a formálně správné**, a současně se má posuzovat **účelnost a hospodárnost** kontrolovaných činností. Po provedené kontrole se vypracovává písemná zpráva, která musí obsahovat shrnutí a vyhodnocení skutečností zjištěných při kontrole.

Jedním z důležitých úkolů NKÚ je zpracovávat a předkládat Poslanecké sněmovně stanovisko ke zprávě o průběžném plnění státního rozpočtu a ke státnímu závěrečnému účtu ČR, a to včetně kontrolních závěrů, které byly podkladem pro toto stanovisko.

Výroční zprávu o činnosti NKÚ předkládá prezident úřadu Parlamentu a Vládě ČR.

NKÚ **není oprávněn ukládat opatření k nápravě** (sankčně může být postihnut jen ten, kdo neposkytne úřadu součinnost).

Kontrola veřejné správy vykonávaná veřejným ochráncem práv

Tento institut byl, jako specifický kontrolní institut v ČR, zaveden zákonnou úpravou z roku 1999 – **zákon č. 39/1999 Sb., o veřejném ochránci práv**, ve znění pozdějších předpisů.

Veřejný ochránce práv působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod.

Působnost ochránce se vztahuje na ministerstva a jiné správní úřady s působností pro celé území státu, správní úřady jim podléhající, Českou národní banku, pokud působí jako správní úřad, Radu pro rozhlasové a televizní vysílání, **orgány územních samosprávných celků při výkonu státní správy**, a není-li dále stanoveno jinak na Policii České republiky, Armádu České republiky, Hradní stráž, Vězeňskou službu České republiky, dále na zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení, zabezpečovací detence, jakož i na veřejné zdravotní pojišťovny.

Ochránce provádí **systematické návštěvy míst**, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí nebo v důsledku závislosti na poskytované péči, s cílem posílit ochranu těchto osob před mučením, krutým, nelidským, ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením.

Kontrola veřejné správy vykonávaná veřejným ochráncem práv

Veřejný ochránce práv je volen Poslaneckou sněmovnou na funkční období 6 let z kandidátů, z nichž po dvou navrhuje prezident republiky a senát. Ochránce může být zvolen pouze na dvě bezprostředně po sobě jdoucí funkční období. Ochránce může být zvolen každý, kdo je volitelný do Senátu. Za výkon své funkce odpovídá ochránce Poslanecké sněmovně.

Ochránce jedná:

- na základě podnětu fyzické nebo právnické osoby jemu adresovaného,
- na základě podnětu adresovaného poslanci nebo senátorovi, který jej ochránci postoupil,
- na základě podnětu adresovaného některé z komor Parlamentu, která jej ochránci postoupila, anebo
- z vlastní iniciativy.

Každý má právo obrátit se s písemným podnětem na ochránce ve věci, která patří do jeho působnosti; podnět lze učinit také ústně do protokolu. Podnět nesmí být podroben úřední kontrole. Podnět nepodléhá poplatku.

Kontrola veřejné správy vykonávaná veřejným ochráncem práv

Podnět musí obsahovat:

- vyličení podstatných okolností věci, včetně sdělení, zda věc byla předložena také jinému státnímu orgánu, popřípadě s jakým výsledkem,
- označení úřadu, popřípadě jméno a příjmení nebo jiné údaje o totožnosti osoby, jíž se podnět týká,
- doklad o tom, že úřad, jehož se podnět týká, byl neúspěšně vyzván k nápravě,
- jméno, příjmení a bydliště, u právnické osoby název, sídlo a osoby oprávněné jejím jménem jednat, toho, kdo podnět podává.

Pokud se podnět týká rozhodnutí, stěžovatel přiloží jeho stejnopis.

Ochránce podnět odloží, jestliže věc, které se podnět týká, nespadá do jeho působnosti anebo se netýká osoby, která podnět podala. Je-li podnět podle svého obsahu opravným prostředkem podle předpisů o řízení ve věcech správních nebo soudních, žalobou nebo opravným prostředkem ve správním soudnictví, anebo ústavní stížností, ochránce o tom stěžovatele neprodleně vyrozumí a poučí jej o správném postupu.

Kontrola veřejné správy vykonávaná veřejným ochráncem práv

Ochránce je oprávněn s vědomím vedoucích úřadů, a to i bez předchozího upozornění, vstupovat do všech prostor úřadů a provádět šetření spočívající v

- nahlížení do spisů,
- kladení otázek jednotlivým zaměstnancům úřadů,
- rozmluvě s osobami umístěnými v zařízeních, a to bez přítomnosti jiných osob.

Jestliže ochránce šetřením nezjistí porušení právních předpisů ani jiná pochybení, písemně o tom vyrozumí stěžovatele i úřad.

Zjistí-li ochránce šetřením **porušení právních předpisů či jiná pochybení**, vyzve úřad, aby se k jeho zjištění ve lhůtě 30 dnů vyjádřil. Pokud úřad na výzvu sdělí, že provedl nebo provádí opatření k nápravě a ochránce tato opatření shledá dostatečnými, vyrozumí o tom stěžovatele i úřad. Jinak ochránce po obdržení vyjádření nebo marném uplynutí lhůty sdělí písemně své závěrečné stanovisko úřadu a stěžovateli; součástí tohoto stanoviska je návrh opatření k nápravě.

Kontrola veřejné správy vykonávaná veřejným ochráncem práv

Ochránce může navrhnout zejména tato **opatření k nápravě**:

- zahájení řízení o přezkoumání rozhodnutí, úkonu nebo postupu úřadu, lze-li je zahájit z úřední moci,
- provedení úkonů k odstranění nečinnosti,
- zahájení disciplinárního nebo obdobného řízení,
- zahájení stíhání pro trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt,
- poskytnutí náhrady škody nebo uplatnění nároku na náhradu škody.

Úřad je povinen do 30 dnů od doručení závěrečného stanoviska sdělit ochránci, jaká opatření k nápravě provedl. Jestliže úřad povinnost nesplní, nebo jsou-li opatření k nápravě podle názoru ochránce nedostatečná, ochránce **vyrozumí nadřízený úřad** (není-li takového úřadu, vládu), a **může o svých zjištěních informovat veřejnost** včetně sdělení jména a příjmení osob oprávněných jednat jménem úřadu.

Ochránce je oprávněn **doporučit vydání, změnu nebo zrušení právního nebo vnitřního předpisu**. Doporučení podává úřadu, jehož působnosti se týká, a jde-li o nařízení nebo usnesení vlády nebo zákon, vládě.

Právo na informace ve veřejné správě

Vyhází z vymezení základních práv v LZPS:

Čl. 17 odst. 1 - ***Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.***

Čl. 17 odst. 5 - ***Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.***

Čl. 35 odst. 2 - ***Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.***

Právo na informace je vždy třeba vnímat v souvislostech s právem na ochranu soukromí a osobních údajů:

Čl. 10 odst. 1, 2, 3: ***Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.***

Právo na informace ve veřejné správě

Konkrétnější právní úpravu obsahuje **zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím**, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje pravidla pro poskytování informací a dále upravuje podmínky práva svobodného přístupu k těmto informacím.

Povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, jsou **státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce**. Povinnými subjekty jsou dále ty subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, a to pouze v rozsahu této jejich rozhodovací činnosti.

Zákon se **nevztahuje na poskytování informací**, které jsou předmětem průmyslového vlastnictví, a dalších informací, pokud zvláštní zákon (např. zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů) upravuje jejich poskytování, zejména vyřízení žádosti včetně náležitostí a způsobu podání žádosti, lhůt, opravných prostředků a způsobu poskytnutí informací. Povinnost poskytovat informace se netýká dotazů na **názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací**.

Právo na informace ve veřejné správě

Povinné subjekty poskytují informace na základě žádosti nebo zveřejněním.

Každý **povinný subjekt musí pro informování veřejnosti** ve svém sídle a svých úřadovnách **zveřejnit** na místě, které je všeobecně přístupné, jakož i umožnit pořízení jejich kopie, **tyto informace**:

- a) důvod a způsob založení povinného subjektu, včetně podmínek a principů, za kterých provozuje svoji činnost,
- b) popis své organizační struktury, místo a způsob, jak získat příslušné informace, kde lze podat žádost či stížnost, předložit návrh, podnět či jiné dožádání anebo obdržet rozhodnutí o právech a povinnostech osob,
- c) místo, lhůtu a způsob, kde lze podat opravný prostředek proti rozhodnutím povinného subjektu o právech a povinnostech osob, a to včetně výslovného uvedení požadavků, které jsou v této souvislosti kladeny na žadatele, jakož i popis postupů a pravidel, která je třeba dodržovat při těchto činnostech, a označení příslušného formuláře a způsob a místo, kde lze takový formulář získat,
- d) postup, který musí povinný subjekt dodržovat při vyřizování všech žádostí, návrhů i jiných dožádání občanů, a to včetně příslušných lhůt, které je třeba dodržovat,

Právo na informace ve veřejné správě

- e) přehled nejdůležitějších předpisů, podle nichž povinný subjekt zejména jedná a rozhoduje, které stanovují právo žádat informace a povinnost poskytovat informace a které upravují další práva občanů ve vztahu k povinnému subjektu, a to včetně informace, kde a kdy jsou tyto předpisy poskytnuty k nahlédnutí,
- f) sazebník úhrad za poskytování informací,
- g) výroční zprávu za předcházející kalendářní rok o své činnosti v oblasti poskytování informací,
- h) výhradní licence poskytnuté podle § 14a odst. 4,
- i) usnesení nadřízeného orgánu o výši úhrad vydaná podle § 16a odst. 7,
- j) elektronickou adresu podatelny.

Povinné subjekty jsou ve svém sídle povinny **v úředních hodinách zpřístupnit** právní předpisy vydávané v rámci jejich působnosti, seznamy hlavních dokumentů, zejména koncepční, strategické a programové povahy, které mohou být poskytnuty podle tohoto zákona včetně případných návrhů licenčních smluv, a to tak, aby do nich mohl každý nahlédnout a pořídit si opis, výpis nebo kopii.

Do 15 dnů od poskytnutí informací na žádost **povinný subjekt tyto informace zveřejní** způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Právo na informace ve veřejné správě

Pokud žádost o poskytnutí informace směřuje k **poskytnutí zveřejněné informace**, může povinný subjekt co nejdříve, nejpozději však do sedmi dnů, místo poskytnutí informace sdělit žadateli údaje umožňující vyhledání a získání zveřejněné informace, zejména odkaz na internetovou stránku, kde se informace nachází.

Pokud žadatel trvá na přímém poskytnutí zveřejněné informace, povinný subjekt mu ji poskytne; to neplatí, pokud byla žádost o poskytnutí informace podána elektronicky a pokud je požadovaná informace zveřejněna způsobem umožňujícím dálkový přístup a žadateli byl sdělen odkaz na internetovou stránku, kde se informace nachází.

Informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje povinný subjekt poskytne jen v souladu s právními předpisy, upravujícími jejich ochranu.

Všechna **omezení práva na informace** provede povinný subjekt tak, že poskytne požadované informace včetně doprovodných informací po vyloučení těch informací, u nichž to stanoví zákon.

Právo na informace ve veřejné správě

Povinný subjekt informaci neposkytne, pokud:

- jde o informaci vzniklou bez použití veřejných prostředků, která byla předána osobou, jíž takovouto povinnost zákon neukládá, pokud nesdělila, že s poskytnutím informace souhlasí,
- ji zveřejňuje na základě zvláštního zákona a v předem stanovených pravidelných obdobích až do nejbližšího následujícího období,
- by tím byla porušena ochrana práv třetích osob k předmětu práva autorského nebo práv souvisejících s právem autorským, nebo
- jde o informaci, která se týká stability finančního systému.

V případě, že **je žádost nesrozumitelná, není zřejmé, jaká informace je požadována, nebo je formulována příliš obecně**, vyzve povinný subjekt žadatele ve lhůtě do sedmi dnů od podání žádosti, aby žádost upřesnil, neupřesní-li žadatel žádost do 30 dnů ode dne doručení výzvy, rozhodne o odmítnutí žádosti.

V případě, že **požadované informace se nevztahují k jeho působnosti**, poskytovatel žádost odloží a tuto odůvodněnou skutečnost sdělí do 7 dnů ode dne doručení žádosti žadateli.

Právo na informace ve veřejné správě

Lhůta pro poskytnutí informace je 15 dní od ode dne přijetí žádosti. Lhůtu může povinný subjekt prodloužit ze závažných důvodů, nejvýše však o 10 dní. Závažnými důvody jsou:

- vyhledání a sběr požadovaných informací v jiných úřadovnách, které jsou oddělené od úřadovny vyřizující žádost,
- vyhledání a sběr objemného množství oddělených a odlišných informací požadovaných v jedné žádosti,
- konzultace s jiným povinným subjektem, který má závažný zájem na rozhodnutí o žádosti, nebo mezi dvěma nebo více složkami povinného subjektu, které mají závažný zájem na předmětu žádosti.

Žadatel musí být o prodloužení lhůty i o jeho důvodech vždy prokazatelně informován, a to včas před uplynutím lhůty pro poskytnutí informace.

Pokud povinný subjekt žádosti, byť i jen zčásti, nevyhoví, vydá ve lhůtě pro vyřízení žádosti **rozhodnutí o odmítnutí žádosti**, popřípadě o **odmítnutí části žádosti**, s výjimkou případů, kdy se žádost odloží.

Právo na informace ve veřejné správě

Proti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti lze podat **odvolání**. Povinný subjekt předloží odvolání spolu se spisovým materiálem nadřízenému orgánu ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení odvolání. Nadřízený orgán rozhodne o odvolání do 15 dnů ode dne předložení odvolání povinným subjektem.

V určitých případech může žadatel proti postupu povinného subjektu podat **stížnost**. Např. může stížností napadnout výši úhrady předepsané povinným subjektem. Povinné subjekty jsou v souvislosti s poskytováním informací oprávněny žádat **úhradu** ve výši, která nesmí přesáhnout **náklady** spojené s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informací žadateli. Povinný subjekt může vyžádat i **úhradu za mimořádně rozsáhlé vyhledání informací**. Zaplacení úhrady je předpokladem pro poskytnutí informací.

Každý povinný subjekt musí vždy do 1. března zveřejnit **výroční zprávu za předcházející kalendářní rok o své činnosti v oblasti poskytování informací** podle tohoto zákona obsahující předepsané údaje.

Kontrola vykonávaná na základě podání občanů

Čl. 18 LZPS:

Petiční právo je zaručeno; ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu má každý právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi. Peticí se nesmí zasahovat do nezávislosti soudu. Peticemi se nesmí vyzývat k porušování základních práv a svobod zaručených Listinou.

Individuální stížnosti dle § 175 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Dotčené osoby mají právo obracet se na správní orgány se stížnostmi proti nevhodnému chování úředních osob nebo proti postupu správního orgánu, neposkytuje-li tento zákon jiný prostředek ochrany. Stížnost se podává u toho správního orgánu, který vede řízení. Tento správní orgán je povinen prošetřit skutečnosti ve stížnosti uvedené. Stížnost musí být vyřízena do 60 dnů ode dne jejího doručení správnímu orgánu příslušnému k jejímu vyřízení. Má-li stěžovatel za to, že stížnost, kterou podal u příslušného správního orgánu, nebyla řádně vyřízena, může požádat nadřízený správní orgán, aby přešetřil způsob vyřízení stížnosti.

Kontrola vykonávaná na základě podání občanů

Kolektivní stížnosti podle zákona č. 85/1990 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů.

Každý má právo sám nebo společně s jinými obracet se na státní orgány se žádostmi, návrhy a stížnostmi ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu, které patří do působnosti těchto orgánů. K sestavení petice, opatření podpisů občanů pod ni, doručení petice státnímu orgánu a jednání s ním mohou občané vytvořit **petiční výbor**.

Občan nebo petiční výbor může každým způsobem, který neodporuje zákonu, vyzývat občany, aby petici svým podpisem podpořili. K podpisu pod petici občan uvede své jméno, příjmení a bydliště. Musí být umožněno, aby se s obsahem petice před podpisem řádně seznámil. K podpisu nesmí být žádným způsobem nucen.

Státní orgán, jemuž je petice adresována, je povinen ji přijmout. Nepatří-li věc do jeho působnosti, petici do 5 dnů postoupí příslušnému státnímu orgánu a uvědomí o tom toho, kdo petici podal. Státní orgán, který petici přijal, je povinen její obsah posoudit a do 30 dnů písemně odpovědět tomu, kdo ji podal anebo tomu, kdo zastupuje členy petičního výboru. V odpovědi uvede stanovisko k obsahu petice a způsob jejího vyřízení.

Děkuji za pozornost 😊